

อนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2565)

The scenario of citizenship education curriculum at the basic education level in the next decade (during 2012 – 2022)

นิรมล ตูจินดา¹, อูษา คงทอง², สุธี พรรณหาญ³, บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์⁴
Niramol Tuchinda¹, AUSA Kongthong², Suthee Phunhan³,
Boonchaet Phinyoanantapong⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) ด้วยกระบวนการวิจัยแบบ EDfR (Ethnographic Delphi Futures Research) ผลการศึกษาได้ร่างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) (ฉบับร่าง) ในด้านปรัชญาของหลักสูตร เน้นการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาจริยธรรมบุคคล การสร้างความเป็นพลเมืองที่มีวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับบริบทสังคม ก้าวสู่ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียนและพลโลก ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ด้านคุณลักษณะผู้เรียน เป็นคนมีประสิทธิภาพ เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีทักษะด้านการสื่อสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ สื่อตรงมีจิตสาธารณะ รู้จักคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจจากข้อมูลที่หลากหลาย สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติแบบยั่งยืน ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย มีจิตสาธารณะในการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน ชุมชน มีทักษะความคิดอย่างมีวิจารณญาณ เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความแตกต่างทางความคิดให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ด้านรูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร จัดบูรณาการการเรียนการสอนกับจัดกิจกรรมที่มีความเป็นรูปธรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตอย่างเต็มศักยภาพทุกด้าน จัดรายวิชาเพื่อสร้างจิตสาธารณะในการแก้ปัญหาสังคม ด้านสาระการเรียนรู้ จัดสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสม

1 นักศึกษาระดับคุณวุฒิปดษิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์
2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์
3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์
4 รองศาสตราจารย์ สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์
1 M.Ed. Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University
2 Assistant Professor, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University
3 Assistant Professor, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University
4 Associate Professor, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University

สมแต่ละระดับชั้น โดยระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น เน้นการรู้จักตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น ความรู้พื้นฐานต่างๆ ของสังคมโลก หน้าที่คุณลักษณะของความเป็นพลเมือง หลักการพึ่งตนเอง การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เน้นการรู้เข้าใจ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน และสังคม เรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้าน เข้าใจการเมืองระดับท้องถิ่น เคารพความคิดเห็นต่าง เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นการรู้ เข้าใจสิทธิหน้าที่ตามที่กำหนดใน รัฐธรรมนูญ มีสำนึกความเป็นพลเมือง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม เข้าใจสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เรียนรู้วัฒนธรรมไทย ประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศอื่นๆ ในทวีปเอเชีย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการเรียนรู้หลักกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพสากล ความรับผิดชอบต่อพลเมืองต่อสังคมระดับชาติ การเป็นมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน และนานาชาติ อารยประเทศ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ค้นคว้าเข้าถึงแหล่งความรู้ด้วยตนเอง เห็นปัญหาและลงมือทำเพื่อนำการเปลี่ยนแปลง ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นจัดการศึกษาเรียนรู้ รูปแบบโครงการ โครงการเพื่อสังคม ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความเหมาะสมในแต่ละระดับชั้น โดยจัดกิจกรรมเพื่อสังคมในรูปแบบการให้ และอาสาช่วยเหลือสังคม ด้านสื่อที่สนับสนุนการเรียนรู้ มุ่งใช้ข่าวเหตุการณ์ สถานการณ์จริงของสังคมจากสื่อทุกประเภท ด้านการวัดและประเมินผล มุ่งวัดและประเมินทั้งด้านเจตคติ ค่านิยม ทักษะ ความรู้ ความสามารถ การมีส่วนร่วมและการปฏิบัติในชีวิตจริง

คำสำคัญ: หลักสูตรพลเมืองศึกษา, อนาคตภาพ, การศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The aim of the research is to study the Scenario of citizenship education curriculum at the basic education level in the next decade (during 2012 – 2022) by the Ethnographic Delphi futures research, The study was as follows: The scenario of citizenship education curriculum at the basic education level in the next decade (during 2012 – 2022) (The draft). The curriculum's philosophy were focus education of quality, develop moral personal, intercultural skills into peacefulness of asean-world citizen. The good character of students were efficiency person to respect voice, freedom, communication, information and media literacy, honesty and public mind, critical thinking of many information to decide for the sustainable development. The aim of the curriculum were citizenship into democracy culture public mind of school and community, critical thinking, cross-cultural understanding into together peacefulness. The civic education into collaboration, teamwork and leadership and problem solving activities. The learning areas for The grade 1-3 was know-self, family, community, basic knowledge of global, civic character, self-reliant, and to assist in moral principle. The grade 4-6 was responsible for family, school community, to take lesson neighborhood intercultural skill, local political, cross culture understanding and human rights. The grade 7-9 was understand right, duties in constitution, citizenship, to be responsible

for themselves family community, cultural different Thailand, neighborhood country and intercultural asia. The grade 10-12 was knowledge law in rights, duties and freedom, responsible citizen, neighborhood citizenship, critical thinking, and problem solving to access organizational learning. The learning activities for grade 1-12 was at the providing as project based learning .The learners developing activities for the grade 1-12 was public mind in action learning, resource in community. The teaching material was focus news, case, situation for various learning sources. The evaluation was focus on assessment for attitude, values, knowledge, skillful, performance, collaboration, participation.

Keywords: citizenship education curriculum, scenario, basic education level

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นโยบายพลเมืองศึกษาของชาติตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลมีความสอดคล้องกัน คือ มุ่งพัฒนาให้เยาวชนเป็นพลเมืองดีมีความเป็นไทยและมีวิสัยทัศน์สากล สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างสันติสุข นโยบายพลเมืองศึกษาของไทยได้รับการถ่ายทอดจากการศึกษาตามอัธยาศัยสู่การศึกษาในระบบพลเมืองศึกษาในระยะหลังเน้นสาระความรู้ทางวิชาการมากกว่าการปลูกฝังและหล่อหลอมความเป็นคนดี รวมทั้งมีนโยบายจากกระทรวง ศึกษาธิการให้โรงเรียนปฏิบัติตามระบบการศึกษาแบบรวมศูนย์อำนาจ อย่างไรก็ตามสถานศึกษายังมีการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับเจตนานโยบายพลเมืองศึกษาของประเทศสถานศึกษายังเน้นการสอนสาระความรู้ของพลเมือง โดยการบรรยายเป็นหลัก เน้นหนักให้ความสำคัญที่การเป็นคนเก่ง และมีการฝึกปฏิบัติการมีส่วนร่วมกับชุมชนและรับใช้สังคมยังมีน้อย (สมหวัง พิริยานุวัฒน์, 2553, หน้า 21)

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีลักษณะที่

ผู้คนเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น แบ่งเป็นฝักฝ่ายและไม่สนใจหรือละเลยกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนและประเทศชาติ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในปัจจุบัน ยังมีคนกว่าร้อยละ 60 ของประเทศที่นิ่งเฉย ไม่แสดงท่าทีว่าจะเข้ามาช่วยกันแก้ไขปัญหากจนทำให้ปัญหาทางการเมืองยกระดับไปสู่การใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นแนวคิดที่บั่นทอนความเจริญของประเทศชาติอย่างมาก ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยว่าไร้รากฐานและความเข้าใจในเรื่องความเป็นพลเมือง (สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า, 2553)

ในการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และบรรลุดตามจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เตรียมการสู่หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล จึงควรมีการสร้างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษา ให้เหมาะสมทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ตลอดจนสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาที่ผ่านมา

ผู้วิจัยจึงได้สร้างภาพอนาคตหลักสูตร พลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน ทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) ซึ่งเป็นที่มา ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ปัญหาการวิจัย

อนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระยะสิบปีข้างหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาอนาคตภาพหลักสูตรพลเมือง ศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษ หน้า(พ.ศ. 2555 – 2565) ในด้านปรัชญาของ หลักสูตร คุณลักษณะของผู้เรียน จุดมุ่งหมายของ หลักสูตร รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร สาระการ เรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สื่อที่สนับสนุนการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษาอนาคตภาพหลักสูตร พลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน ทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) ทำให้ได้ภาพ อนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน ซึ่งเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน และการตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตร พลเมืองศึกษา สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานในทศวรรษหน้า

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาภาพอนาคตหลักสูตรพลเมือง ศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษ หน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) ตั้งแต่ระดับชั้น

ประถมศึกษาตอนต้น, ประถมศึกษาตอนปลาย, มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษา อนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการ ศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) ประกอบด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมือง ศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการ ศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) (ฉบับร่าง) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างภาพอนาคต หลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565)

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากระยะที่ 1 ได้แก่ ผลการวิเคราะห์แนวโน้มเหตุการณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญ มีฉันทามติในขั้นตอน EDFR ผลการสร้างวงล้อ อนาคต ผลการวิเคราะห์โอกาสที่เป็นไปได้ของแนว โน้มหลักสูตรพลเมืองศึกษา จากการศึกษาความ คิดเห็นของบุคลากรด้านพลเมืองทั่วทุกภูมิภาค ของประเทศและผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างแนวโน้มเหตุการณ์สืบเนื่อง มาสังเคราะห์ ร่วมกัน สร้างเป็นร่างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมือง ศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565)

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความความ สอดคล้อง เหมาะสมของร่างภาพอนาคตหลักสูตร พลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน ทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565)

ผู้วิจัยนำร่างภาพอนาคตหลักสูตร

พลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) ที่สร้างขึ้นมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้อง เหมาะสม ในด้านโครงสร้าง (Construct validity) และเนื้อหา (Content validity) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการปรับปรุงแก้ไขร่างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษา ให้มีความชัดเจนเหมาะสม และเป็นไปได้ในอนาคต

ขั้นตอนที่ 3 การเขียนภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) (ฉบับร่าง)

ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตร จากขั้นตอนที่ 2 มาใช้ปรับปรุงแก้ไขร่างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาที่สร้างขึ้น จากนั้นเขียนเป็นภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) (ฉบับร่าง)

ผลการวิจัย

ผลการสร้างอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) (ฉบับร่าง) ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข ประเด็นตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วเขียนเป็นภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) ที่มีความชัดเจน เหมาะสม เป็นไปได้ในอนาคตนำเสนอตามลำดับดังนี้

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องเชื่อมโยงสภาพชีวิตจริงจากความรู้สู่เจตคติ พัฒนาคุณภาพพอเพียงให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานของความเป็นพลเมืองไทย พลโลก ก้าวสู่ความเป็นสากล

2. เป็นหลักสูตรที่มีรูปแบบการจัดการ

เรียนรู้ที่หลากหลาย โดยการเรียนรู้จากการกระทำที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ผู้มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกคือ โรงเรียน พ่อแม่ และสื่อมวลชน ในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมทุกระดับ

3. เป็นหลักสูตรที่บูรณาการพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมโดย Civic Education เป็นเครื่องมือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่จะพัฒนาตนเอง

4. เป็นหลักสูตรที่มุ่งทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ให้แนวคิดทางการศึกษาในกระแสโลกาภิวัตน์ มีทักษะการเปลี่ยนแปลงที่ประยุกต์สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเทศไทย

ปรัชญาของหลักสูตร

1. เป็นการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างมีคุณภาพ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา รู้หลักปฏิบัตินำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. เป็นการศึกษามุ่งพัฒนาทักษะด้านภาษาการสื่อสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลก

คุณลักษณะของผู้เรียน

1. ผู้เรียนเป็นคนมีประสิทธิภาพ เข้าใจและปฏิบัติตามหลักสิทธิและหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม มีจิตสำนึกสาธารณะร่วมกำหนดอนาคตชุมชนและสังคม

2. เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย ความรับผิดชอบ กตัญญู ซื่อตรงเอื้อเฟื้อเพื่อนมนุษย์ มีจิตลักษณะความเป็นประชาธิปไตย ลงลึกในชีวิต

3. เป็นคนไทยที่มีคุณภาพ มั่นใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียง ปรับตัวเข้ากับยุคดิจิทัล รู้เท่า

ทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์

4. มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจจากข้อมูลที่หลากหลาย

5. มีทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ สู่การเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียนและพลโลก สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติแบบยั่งยืน

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. เป็นการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย มีจิตสาธารณะ เคารพในศักดิ์ศรีและมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเข้าใจความแตกต่างทางความคิดของมนุษย์

2. เป็นการศึกษาที่เสริมสร้างความเป็นพลเมือง โดยผ่านการหล่อหลอมทั้งในหลักสูตร การศึกษาและนอกหลักสูตรมีส่วนร่วมทั้งท้องถิ่น เน้นการปฏิบัติจริงด้วยทักษะความร่วมมือจากการเล่นสนุนของเครือข่ายทุกภาคส่วนในสังคม

3. เป็นผู้มีควมรับผิดชอบต่อตนเองและ

ประเทศชาติ มีทักษะภาษา การสื่อสารสนเทศ รู้เท่าทันสื่อ มีทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ให้สามารถเป็นพลโลกได้ในทุกที่

รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร

1. รูปแบบที่บูรณาการ การเรียนการสอน เข้ากับการจัดกิจกรรมที่มีความเป็นรูปธรรม ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตอย่างเต็มศักยภาพทุกด้าน

2. รูปแบบที่มุ่งพัฒนาทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล

3. รูปแบบจัดรายวิชากิจกรรม เพื่อสร้างจิตสาธารณะในการแก้ปัญหาสังคมให้มากขึ้น พัฒนาความเป็นเลิศสู่ความเป็นสากล โดยกิจกรรมผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการสร้างสำนึกพลเมืองในการลงมือปฏิบัติ มีส่วนร่วมกับชุมชนสังคม

ตารางสาระและมาตรฐานการเรียนรู้พลเมืองศึกษา

<p>ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)</p>	<p>ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)</p>	<p>ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)</p>	<p>ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)</p>
<p>ประกอบด้วย 8 สาระ 19 มาตรฐาน สาระที่ 1: รู้จักตนเอง, รู้จักครอบครัว, รู้จักท้องถิ่น, รู้จักภูมิภาค และรู้จักโลก มาตรฐาน: รู้เข้าใจความ สัมพันธ์ระหว่างตนเองกับ ครอบครัว โรงเรียนและ ชุมชนท้องถิ่น มาตรฐาน: รู้เข้าใจความ สัมพันธ์ของภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก มาตรฐาน: สามารถนำ ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการ จัดการตนเองต่อครอบครัว ชุมชนท้องถิ่นและเตรียม พร้อมสู่ความเป็นสากลกับ มิตรประเทศ</p>	<p>ประกอบด้วย 8 สาระ 19 มาตรฐาน สาระที่ 1: รู้เข้าใจเกี่ยวกับจิตสำนึก ความเป็นพลเมือง สามารถ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี มี ความรู้ทักษะและลักษณะ ชีวิตที่ดี มีจิตสาธารณะและ รับผิดชอบต่อสังคม มาตรฐาน: เข้าใจและปฏิบัติ ตนตามหน้าที่ของการเป็น พลเมืองดี มีค่านิยมที่ดี งามใช้หลักศาสนธรรมต่อ การมีลักษณะชีวิตที่ดี มี จิตสาธารณะและความรับ ผิดชอบสังคม มาตรฐาน: แสดงออกถึงความ สามารถ ของตนเองในความรับผิดชอบ ประโยชน์ต่อสังคม</p>	<p>ประกอบด้วย 7 สาระ 17 มาตรฐาน สาระที่ 1: หลักสิทธิ หน้าที่ตามที่ กำหนดในรัฐธรรมนูญ การ ใช้หลักสิทธิเสรีภาพของ ประเทศเพื่อนบ้าน สิทธิ หน้าที่ความเสมอภาพ กฎหมายสิทธิชุมชน เคารพ ความหลากหลาย การสร้าง จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อ วัฒนธรรมประชาธิปไตย มาตรฐาน: เข้าใจระบบ การเมือง การปกครอง รู้กฎหมายสิทธิมนุษย ชนหน้าที่สิทธิเสรีภาพ ฯลฯ ตามวัฒนธรรม ประชาธิปไตย มาตรฐาน: เคารพและยอมรับความ หลากหลาย มีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง การปกครองที่มีผลกระทบต่อ สังคมไทย มาตรฐาน: มีส่วนร่วมในการ ปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตาม หลักสิทธิมนุษยชน</p>	<p>ประกอบด้วย 7 สาระ 24 มาตรฐาน สาระที่ 1: เรียนรู้หลักกฎหมายเกี่ยว กับหน้าที่สิทธิเสรีภาพตาม หลักสากล ทั้งที่เกี่ยวข้อง ตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ กฎหมาย สิทธิมนุษยชน อุดมการณ์ ประชาธิปไตย มาตรฐาน: เข้าใจระบบ การเมืองการปกครอง รู้ กฎหมายสิทธิมนุษยชน หน้าที่สิทธิเสรีภาพตาม หลักสากล ประยุกต์ใช้ใน วิถีชีวิตตามบริบทสังคมใน อุดมการณ์ประชาธิปไตย มาตรฐาน: มีจิตสำนึก ค่านิยมการปกครอง ประชาธิปไตย วิเคราะห์ ประเด็นปัญหาที่เป็น อุปสรรคต่อการพัฒนา ประชาธิปไตยของ ประเทศไทยและเสนอ แนวทางแก้ไข มาตรฐาน: ประเมิน สถานการณ์ สิทธิมนุษยชน ในประเทศไทยและเสนอ แนวทางพัฒนา</p>

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 - 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6)
<p>สาระที่ 2: หน้าที่พลเมือง รู้จักหน้าที่ ตนเอง/ผู้อื่น เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเอง/ผู้อื่น และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น มาตรฐาน: รู้และเข้าใจ หน้าที่ของตนเอง หน้าที่ผู้ อื่น เคารพสิทธิเสรีภาพของ ตนเอง/ผู้อื่นและไม่ละเมิด สิทธิของผู้อื่น</p> <p>มาตรฐาน: วิเคราะห์ปัญหา การไม่รับผิดชอบหน้าที่ของ ตนเองและไม่ละเมิดสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่นจะมีผล กระทบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม</p>	<p>สาระที่ 2: ทักษะชีวิตในโรงเรียน ระหว่างห้องเรียน ระหว่าง โรงเรียน สังคม ชุมชน ที่เกี่ยวกับธรรมชาติสิ่ง แวดล้อม การอนุรักษ์สิ่ง แวดล้อม</p> <p>มาตรฐาน: มีความรับผิดชอบ ต่อสังคมและเป็น พลเมืองดี</p> <p>มาตรฐาน: มีส่วนร่วมในการ ฟื้นฟูปรับปรุงสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียนและชุมชน</p>	<p>สาระที่ 2: มีสำนึกสาธารณะความเป็น พลเมือง ในความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน ภูมิภาค</p> <p>มาตรฐาน: มีความรับผิดชอบ ต่อสังคมเป็นพลเมือง ดีมีวิถีชีวิตประชาธิปไตย ยึดมั่นในหลักธรรมภิบาล สันติวิธี</p> <p>มาตรฐาน: มีจิตสำนึก สาธารณะแสดงออกในการ มีส่วนร่วมในกิจกรรมภาค พลเมืองกิจกรรมท้องถิ่น และประเทศ</p>	<p>สาระที่ 2: เรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อ วางแผนอนาคต รักษา สถาบันให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงสำนึกใน ความเป็นพลเมืองยึดมั่นวิถี ประชาธิปไตย</p> <p>มาตรฐาน: รู้และเข้าใจ ความเป็นมาของชาติ ศึกษา เหตุการณ์ประวัติศาสตร์เพื่อ วางแผนอนาคต</p> <p>มาตรฐาน: วิเคราะห์ความ สำคัญและความจำเป็นที่ ต้องยึดมั่น ศรัทธาและธำรง รักษาไว้ซึ่งการปกครอง ระบบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข</p> <p>มาตรฐาน: ปฏิบัติตนและ มีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็น พลเมืองของประเทศชาติ และสังคมโลก</p>

<p>ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)</p>	<p>ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)</p>	<p>ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)</p>	<p>ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)</p>
<p>สาระที่ 3: มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง รักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีวินัย ช่วยเหลือตนเองได้ มีความรับผิดชอบ ต่อตนเองและผู้อื่นการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม มีส่วนร่วมและทำหน้าที่ของตนเองในครอบครัวและชุมชน มาตรฐาน: เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองที่มีค่านิยมที่ดีงาม ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมโลกอย่างสันติสุข มาตรฐาน: มีทักษะในการช่วยเหลือตนเอง อดทนต่อความลำบากได้</p>	<p>สาระที่ 3: สิทธิหน้าที่ สิทธิมนุษยชน การปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความเข้าใจ การเมืองระดับท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น มาตรฐาน: เห็นคุณค่า ในการปฏิบัติตนเองตามสถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มาตรฐาน: ระบุนหน้าที่ของสมาชิกชุมชนในการมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น มาตรฐาน: วิเคราะห์ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากองค์กรปกครองท้องถิ่น มาตรฐาน: วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล</p>	<p>สาระที่ 3: มีความรู้ ทักษะและลักษณะชีวิตที่ดี รู้ลึก รู้กว้าง รู้ไกลเข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน มาตรฐาน: มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์บทบาทความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม มาตรฐาน: วิเคราะห์ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มาตรฐาน: วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศและเสนอแนวคิดในการลดความขัดแย้ง มาตรฐาน: รู้และเข้าใจความเป็นมาของชาติ ศึกษาเหตุการณ์ประวัติศาสตร์เพื่อวางแผนอนาคต มาตรฐาน: เสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมโลก</p>	<p>สาระที่ 3: ความรับผิดชอบของพลเมืองต่อสังคมระดับชาติ การมีส่วนร่วมในการเมือง การปกครองและการใช้สิทธิ การปกป้องสิทธิ สิทธิชุมชนท้องถิ่น สังคมไทย การเป็นมิตรประเทศกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติ อารยประเทศ มาตรฐาน: มีความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตนและมีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศและสังคมโลก มาตรฐาน: มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา สามารถวิเคราะห์ปัญหา การเมืองที่สำคัญในประเทศ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทาง การแก้ไข มาตรฐาน: เสนอแนวทางทางการเมือง การปกครอง ที่นำไปสู่ความเข้าใจและประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ มาตรฐาน: เสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก</p>

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
<p>สาระที่ 4: มีความรู้ทักษะและลักษณะชีวิตที่ดี ทักษะชีวิตของตนเองและสังคมเพื่อน ครอบครัว มาตรฐาน: รู้และเข้าใจความ สัมพันธ์ของตนเองต่อครอบครัว สังคมเพื่อน มาตรฐาน: มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและทำกิจกรรมในครอบครัวและโรงเรียนตามกระบวนการประชาธิปไตย</p>	<p>สาระที่ 4: แนวทางปฏิบัติพลเมืองที่ดี ความคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานการเคารพกติกา การเคารพความคิดเห็นต่าง การเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มาตรฐาน: มีความรู้และเข้าใจด้วยบทบาทหน้าที่การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมในวิถีประชาธิปไตย, ตรวจสอบพฤติกรรมของตนเองและปรับปรุงแก้ไข มาตรฐาน: มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับกฎ กติกา ข้อ บัญญัติและกฎหมายตระหนักความสำคัญและปฏิบัติตาม มาตรฐาน: มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล</p>	<p>สาระที่ 4: การวิเคราะห์ใช้เหตุใช้ผลจากศึกษากรณีตัวอย่าง รู้จักวิเคราะห์ที่ตี-ชั่ว ให้มีที่ปรึกษาชีวิต มาตรฐาน: อธิบายและปฏิบัติตามทางสังคมตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว ชุมชนและประเทศ มาตรฐาน: เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดี มาตรฐาน: มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน</p>	<p>สาระที่ 4: มีความสามารถและทักษะในการคิดวิเคราะห์หลักการตามกฎหมายและกติกาสากล มาตรฐาน: มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการเจรจาต่อรอง การคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์และการคิดอิสระเป็นตัวของตัวเอง มาตรฐาน: มีความสามารถประเมิน แสวงหาสังเคราะห์และใช้ข้อมูลข่าวสารกับหลักการตามกฎหมายและกติกาสากลอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐาน: มีความสามารถสร้างสรรค์ความคิดใหม่ๆ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ มาตรฐาน: มีความคิดสร้างสรรค์สามารถใช้ความคิดระดับสูง มีเหตุผลและวางแผนจัดการสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้</p>

<p>ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)</p>	<p>ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)</p>	<p>ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)</p>	<p>ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)</p>
<p>สาระที่ 5: หลักการพึ่งพาตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามหลัก ศาสนธรรมบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในฐานะสมาชิกของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และชาติ มาตรฐาน: รู้และเข้าใจหลัก การพึ่งพาตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในฐานะสมาชิกของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และชาติ มาตรฐาน: เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีความสุข</p>	<p>สาระที่ 5: เรียนรู้วัฒนธรรมสังคมไทยและวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน มาตรฐาน: รู้และเข้าใจวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน มาตรฐาน: มีทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม เคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม มาตรฐาน: มีทักษะประยุกต์บูรณาการวิถีชีวิตพอเพียงสู่วัฒนธรรมสังคมไทย</p>	<p>สาระที่ 5: ฝึกการแสดงออกในเรื่องของหน้าที่ ความรับผิดชอบเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น ตามความสามารถของตน การเข้าใจเรื่องสิทธิของตน มาตรฐาน: ยกตัวอย่างและปฏิบัติตามตามสถานภาพบทบาทสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี</p>	<p>สาระที่ 5: ศึกษาพัฒนาบุคคล การเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้และเข้าถึงแหล่งความรู้ด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข่าวสารสาธารณะ วิเคราะห์บทบาทนักการเมือง ศึกษาข่าวสารปัญหาของชาติ มาตรฐาน: สามารถประเมินแสวงหาเข้าถึงแหล่งความรู้และใช้ข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐาน: วิเคราะห์ข่าวสารปัญหาของชาติ ตระหนักถึงความสำคัญปัญหาภัยทุจริตคอร์รัปชันของประเทศ มาตรฐาน: มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองและสังคมได้ มาตรฐาน: สามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในสังคมได้เห็นปัญหาและลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง</p>

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 - 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6)
<p>สาระที่ 6: การศึกษาบทบาทหน้าที่ของพลเมืองต่อสิ่งแวดล้อม มาตรฐาน: รู้และเข้าใจภาวะปัญหาสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มาตรฐาน: วิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มาตรฐาน: ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และชุมชนใกล้เคียง</p>	<p>สาระที่ 6: ศึกษา สืบค้น และร่วมวิเคราะห์ วิจารณ์ ข่าวสาร สาธารณะจากแหล่งข้อมูลต่างๆ อย่างหลากหลาย มาตรฐาน: ติดตามข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับและใช้ข้อมูลข่าวสารในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มาตรฐาน: มีความสามารถประเมิน แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>สาระที่ 6: แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ศึกษาวิเคราะห์ข่าวสาร สาธารณะจากหลายๆ แหล่ง ข้อมูล มาตรฐาน: ติดตามข้อมูลข่าวสารจากหลายๆ แหล่ง ข้อมูล เสนอข่าวสารทางการเมือง การปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคม ไทยในปัจจุบัน มาตรฐาน: วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารจากหลายๆ แหล่ง ข้อมูล เสนอข่าวสารทางการเมือง การปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยในปัจจุบัน</p>	<p>สาระที่ 6: ภาวะผู้นำ การสร้างศักยภาพของตนเอง คุณลักษณะมุ่งประโยชน์ส่วนรวมรู้หลัก ธรรมภิบาล มาตรฐาน: มีความสามารถสร้างสรรค์ความคิดใหม่ๆ เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มาตรฐาน: มีความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นพลเมืองดี มีเหตุผลและวางแผนจัดการสู่เป้าหมายมุ่งประโยชน์ส่วนรวมที่ตั้งไว้ได้ มาตรฐาน: เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของภาครัฐโดยประชาชน</p>
<p>สาระที่ 7: การศึกษามนุษย์ตัวอย่างจากครู ผู้ปกครอง บุคคลตัวอย่างของชุมชน และการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ มาตรฐาน: รู้และเข้าใจได้แนวคิดจากการศึกษามนุษย์ตัวอย่างจากครู ผู้ปกครอง บุคคลตัวอย่าง มาตรฐาน: สามารถนำแนวคิดจากการศึกษามนุษย์ตัวอย่างไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมภาวะผู้นำของตนเองด้วยการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม</p>	<p>สาระที่ 7: ศึกษามนุษย์ตัวอย่างของสังคม ครู ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชน และสังคมไทย มาตรฐาน: สำรวจ ค้นคว้าศึกษา นำเสนอบุคคลตัวอย่างซึ่งมีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตน มาตรฐาน: สามารถนำแนวคิดจากบุคคลตัวอย่างประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบ จุดประกายความคิดทางสังคมได้อย่างเหมาะสม</p>	<p>สาระที่ 7: มีความคิดสร้างสรรค์เรียนรู้ปัญหาของชาติ สามารถสร้างและปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและสังคม มาตรฐาน: มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะการแก้ปัญหาวิเคราะห์ปัญหาการเมือง เรียนรู้ปัญหาของชาติจากแหล่งข้อมูลต่างๆ พร้อมเสนอแนวทางแก้ไข มาตรฐาน: เสนอแนวทางร่วมเครือข่ายต้านทุจริตคอร์รัปชันและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของภาครัฐโดยประชาชน</p>	<p>สาระที่ 7: หน้าที่ของพลเมืองต่อสถานะสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษาสถานการณ์สังคม เสนอแนวคิดในการแก้ไข การสนับสนุน ร่วมดำเนินการในหน้าที่ของพลเมือง มาตรฐาน: มีความรับผิดชอบและเป็นพลเมืองดี สามารถจัดการปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อมแก่สังคมไทยและสังคมโลก มาตรฐาน: มีภาวะผู้นำและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน</p>

<p>ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)</p>	<p>ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)</p>	<p>ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)</p>	<p>ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)</p>
<p>สาระที่ 8: การศึกษาประสบการณ์จาก ข่าว เหตุการณ์สำคัญ ข่าว ประเภทต่างๆ ประโยชน์ จากข่าวและที่มาของแหล่ง ข่าว มาตรฐาน: รู้และเข้าใจจาก การศึกษาประสบการณ์จาก ข่าว เหตุการณ์สำคัญ มาตรฐาน: วิเคราะห์ความ น่าเชื่อถือจากข่าวประเภท ต่างๆ ประโยชน์จากข่าว และที่มาของแหล่งข่าว มาตรฐาน: ตระหนักถึงผล กระทบการรับรู้เชื่อถือข่าว โดยขาดการวิเคราะห์</p>	<p>สาระที่ 8: ศึกษาเรียนรู้แบบโครงการ ตามการปฏิบัติกิจกรรม จิตอาสาระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ใกล้เคียง มาตรฐาน: สามารถสร้าง กิจกรรมแลกเปลี่ยน เรียนรู้และจัดทำโครง งานที่เสนอแนวคิดเพื่อ สาธารณประโยชน์</p>	<p>สาระที่ 8: มีจิตอาสา ความรับผิดชอบ การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ อย่างเหมาะสม โดยบูรณ การทำกิจกรรมร่วมกับ ชุมชน มาตรฐาน: วิเคราะห์ สาเหตุและผลกระทบที่ ประเทศไทยได้รับการ เปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม โลกจากภูมิภาคต่างๆ มาตรฐาน: วิเคราะห์ สถานการณ์และศึกษาบท เรียนการจัดการป้องกันช่วย เหลือด้านมลพิษสิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติทางธรรมชาติ ของประเทศต่างๆ มาตรฐาน: เห็นปัญหา และลงมือทำ เพื่อนำสู่การ เปลี่ยนแปลงร่วมกับชุมชน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม บ้าน และประเทศต่างๆ ใน ทวีปเอเชีย</p>	<p>สาระที่ 8: ศึกษาวัฒนธรรมการเมือง การปฏิรูปโดยการเรียนรู้ จากกลุ่มชนแหล่งความ รู้และจากการศึกษาตาม อรรถศาสตร์มาตรฐาน: มีทักษะ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และภาวะผู้นำ มาตรฐาน: วิเคราะห์ ประเด็น ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อ การพัฒนาประชาธิปไตย ของประเทศไทยและเสนอ แนวทางการแก้ไข มาตรฐาน: วิเคราะห์ปัญหา ทางการเมืองที่สำคัญใน ประเทศจากแหล่งข้อมูล ต่างๆ พร้อมทั้งเสนอ แนวทางแก้ไข</p>

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 - 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6)
			<p>สาระที่ 9: การเรียนรู้ในรูปแบบ โครงการ โครงงาน จาก กิจกรรมงานสาธารณะ ประโยชน์</p> <p>มาตรฐาน: สามารถสร้าง กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดทำโครง การ โครง งาน เสนอแนวคิดเพื่อ สาธารณะประโยชน์</p> <p>มาตรฐาน: จัดแสดงผลงาน เขียนรายงาน หรือเสนอ แนวคิดกระบวนการ การ และ ผลของโครงการ/โครงงาน หรือชิ้นงานให้ผู้อื่นเข้าใจ</p> <p>มาตรฐาน: วางแผนกำหนด แนวทางและปฏิบัติกิจกรรม กลุ่มชุมชน กิจกรรม สาธารณ ประโยชน์</p>

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้พลเมืองศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน ท้องถิ่น ตามความสามารถ และความสนใจของนักเรียน

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
1. กิจกรรมเพิ่มทักษะ การคิดวิเคราะห์ นำเสนอตัวอย่างให้หลากหลายเชิงสถานการณ์	1. กิจกรรมเพิ่มทักษะ การคิดวิเคราะห์ นำเสนอตัวอย่างให้หลากหลาย การคิดวิเคราะห์เชิงสถานการณ์ วิธีการจัดการปัญหาและทางออกที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน	1. กิจกรรมเพิ่มทักษะ การคิดวิเคราะห์ นำเสนอตัวอย่างให้หลากหลาย การคิดวิเคราะห์เชิงสถานการณ์ วิธีการจัดการปัญหาและทางออกที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน	1. กิจกรรมเพิ่มทักษะ การคิดวิเคราะห์ นำเสนอตัวอย่างให้หลากหลาย การคิดวิเคราะห์เชิงสถานการณ์ วิธีการจัดการปัญหาและทางออกที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน
2. ใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร และข้อมูลข่าวสาร โดยสร้างสำนึกลงมือปฏิบัติจริงของตนเอง ครอบครัว ห้องเรียน และโรงเรียน	2. ใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร และข้อมูลข่าวสาร โดยสร้างสำนึกลงมือปฏิบัติจริงของตนเอง ครอบครัว ห้องเรียน และโรงเรียนสู่ชุมชน สังคม	2. ใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร และข้อมูลข่าวสาร โดยสร้างสำนึกลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับชุมชน สังคม	2. ใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และข้อมูลข่าวสาร โดยสร้างสำนึกลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับชุมชน สังคม
3. ใช้การอ่านข่าว ดูข่าว วิเคราะห์ร่วมอภิปราย ข่าวประเภทต่าง ๆ	3. ใช้การอ่านข่าว ดูข่าว วิเคราะห์ร่วมอภิปราย ข่าวเด่นตามกระแสในระดับสังคม ชุมชนท้องถิ่น	3. ใช้การอ่านข่าว ดูข่าว วิเคราะห์ร่วมอภิปราย การเมืองท้องถิ่น การเมืองระดับประเทศ ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง	3. ใช้การอ่านข่าว ดูข่าว วิเคราะห์ร่วมอภิปรายการเมืองท้องถิ่น การเมืองระดับประเทศ ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง
4. มีการเรียนการสอนจริยธรรม และใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร	4. มีการเรียนการสอนจริยธรรม และใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร	4. มีการเรียนการสอนจริยธรรม และใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรบูรณาการสร้างความเป็นพลเมือง	4. มีการเรียนการสอนจริยธรรม และใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ชุมชน สังคม เป็น สิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรบูรณาการกิจกรรมสร้างความเป็นพลเมือง
5. กิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	5. กิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	5. จัดกิจกรรมต่อเนื่อง สร้างจิตอาสา ค่านิยมการให้เสีย สละส่วหน้าที่พลเมือง ร่วมบูรณาการกิจกรรมสร้างความเป็นพลเมืองให้เข้มข้น ในกิจกรรมโครงการให้รู้จักปฏิบัติได้นำไปใช้จริง	5. จัดกิจกรรมต่อเนื่อง สร้างจิตอาสาในกิจกรรมโครงการให้รู้จัก ปฏิบัติได้นำไปใช้จริง

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
6. จัดกิจกรรมต่อเนื่อง สร้างจิตอาสา ค่านิยมการ ให้เสียสละสู่หน้าที่พลเมือง	6. จัดกิจกรรมต่อเนื่อง สร้างจิตอาสา ค่านิยมการ ให้เสียสละสู่หน้าที่พลเมือง	6. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ หลากหลาย นำสภาพจริงสู่ ห้องเรียนและนำนักเรียนสู่ ปฏิบัติจริงในชุมชน	6. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ หลากหลาย - นำนักเรียนสู่ชุมชนโดย การเรียนรู้ภาคปฏิบัติจริง/นำ สภาพจริงสู่ห้องเรียน - จัดการเรียนรู้โดยผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง
7. จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยนำสถานการณ์สภาพ จริงสู่ห้องเรียน	7. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ หลากหลาย - ใช้การเรียนรู้โดยผู้เรียน เป็นสำคัญ - นำสภาพจริงสู่ห้องเรียน และนำนักเรียนปฏิบัติจริง ในชุมชน	7. จัดการเรียนรู้แบบ โครงการ-โครงงาน Activity Learning, Problem Learning และ Project Learning	7. จัดการเรียนรู้แบบ โครงการ-โครงงาน Activity Learning, Problem Learning และ Project Learning

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
1. จัดกิจกรรมเพื่อสังคมใน รูปแบบการให้ (การเสียสละ การบริจาคสิ่งของ)	1. จัดกิจกรรมเพื่อสังคมใน รูปแบบการให้ (การเสียสละ การบริจาคสิ่งของ)	1. จัดกิจกรรมเพื่อสังคมใน รูปแบบการให้การอาสาช่วย เหลือสังคม	1. จัดกิจกรรมเพื่อสังคมใน รูปแบบการให้การอาสาช่วย เหลือสังคม
2. กิจกรรมอาสาช่วยเหลือ สังคมในห้องเรียน ใน โรงเรียน	2. กิจกรรมอาสาช่วยเหลือ สังคมในห้องเรียน โรงเรียน และชุมชนใกล้เคียง	2. กิจกรรมกลุ่ม/ทีม เคลื่อนไหวในชุมชน/หมู่บ้าน และสาธารณะชุมชนของ สังคมนั้นๆ	2. กิจกรรมกลุ่ม/ทีม เคลื่อนไหวในชุมชน/หมู่บ้าน และสาธารณะชุมชนของ สังคมนั้นๆ
3. กิจกรรมส่งเสริมการ เรียนในห้องเรียนสู่สภาพ แวดล้อมจริงเชื่อมโยงการ เรียนรู้	3. กิจกรรมส่งเสริมการ เรียนในห้องเรียนสู่สภาพ แวดล้อมจริง เชื่อมโยงการ เรียนรู้	3. กิจกรรมส่งเสริมการ เรียนในห้องเรียนสู่สภาพ แวดล้อมจริง	3. กิจกรรมส่งเสริมการ เรียนในห้องเรียนสู่สภาพ แวดล้อมจริงนำกรณีศึกษา ทางสังคมสู่ห้องเรียน
4. บูรณาการกิจกรรม เข้ากับการแก้ไขปัญหา สังคม ลงมือปฏิบัติจริงใน ครอบครัว ห้องเรียน และ โรงเรียน	4. บูรณาการกิจกรรม เข้ากับการแก้ไขปัญหา สังคม ลงมือปฏิบัติจริงใน ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน	4. บูรณาการกิจกรรม เข้า กับการจัดการแก้ปัญหา สังคม ลงมือปฏิบัติจริงใน ชุมชน ท้องถิ่น	4. บูรณาการกิจกรรม เข้า กับการจัดการแก้ปัญหา สังคม ลงมือปฏิบัติจริงใน ชุมชน

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
5. สร้าง Role Model จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้นำนักเรียนหัวหน้าห้อง กรรมการนักเรียน	5. สร้าง Role Model จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้นำนักเรียนหัวหน้าห้อง กรรมการนักเรียน สภานักเรียน	5. สร้าง Role Model (ด้านการจัดการบริหารประเทศแบบจำลอง, สถานการณ์จำลองในรูปแบบต่าง ๆ) - กิจกรรมนักเรียน, สภานักเรียน - ปฏิบัติกิจกรรมนอกห้องเรียน (รัฐชุมชน รู้สังคม รู้โลก)	5. สร้าง Role Model (ด้านการจัดการบริหารประเทศแบบจำลอง, สถานการณ์จำลองในรูปแบบต่าง ๆ) กิจกรรมนักเรียน, สภานักเรียน, ปฏิบัติกิจกรรมนอกห้องเรียน (รัฐชุมชน รู้สังคม รู้โลก)
6. การนำหลักศาสนธรรมมาปฏิบัติให้เกิดผลประโยชน์จริงต่อตนเอง ครอบครัว	6. การนำหลักศาสนธรรมมาปฏิบัติให้เกิดผลประโยชน์จริงและนำมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง	6. ฝึกปฏิบัติจริงจากการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ กิจกรรมทางสังคมกับชุมชน การเข้าค่าย และการจัดทำโครงการ โครงการ	6. ฝึกปฏิบัติจริงจากการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ การร่วม กิจกรรมทางสังคมกับชุมชน การเข้าค่าย และการจัดทำโครงการ โครงการ
7. ฝึกปฏิบัติจริงจากการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ - การร่วมกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมโครงการและโครงการงาน	7. ฝึกปฏิบัติจริงจากการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ - การร่วมกิจกรรมทางสังคมกับชุมชน กิจกรรมโครงการและโครงการงาน	7. การนำหลักศาสนธรรมมาปฏิบัติให้เกิดเป็นจริง	7. การนำหลักศาสนธรรมมาปฏิบัติให้เกิดเป็นจริง

สื่อสนับสนุนการเรียนรู้

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
1. ข่าว เหตุการณ์จริง สิ่งของจริง เรื่องจริง จากสื่อทุกประเภท	1. สถานการณ์ข้อมูล ข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง	1. สถานการณ์ข้อมูล ข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ความเคลื่อนไหวในสถานการณ์จริงประเทศ	1. สถานการณ์ข้อมูล ข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ความเคลื่อนไหวในสถานการณ์จริงประเทศ
2. รายการปัญหาที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนกับผู้สอน	2. ข่าวเหตุการณ์จริง สิ่งของจริง เรื่องจริง จากสื่อทุกประเภท มุ่งเน้นแหล่งที่มาของสื่อ แหล่งข้อมูลอ้างอิง	2. ข่าวเหตุการณ์จริง สิ่งของจริง เรื่องจริง จากสื่อทุกประเภท มุ่งเน้นแหล่งที่มาของสื่อ แหล่งข้อมูลอ้างอิง	2. ข่าวเหตุการณ์จริง สิ่งของจริง เรื่องจริง จากสื่อทุกประเภท มุ่งเน้นแหล่งที่มาของสื่อ แหล่งข้อมูลอ้างอิง
3. สื่อมัลติมีเดีย เทคโนโลยี ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ในชั้นเรียน	3. รายการปัญหาที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนกับผู้สอน	3. รายการปัญหาที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนกับผู้สอน	3. รายการปัญหาที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนกับผู้สอน

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
4. แหล่งเรียนรู้ทางสังคม ชุมชนใกล้บ้าน, โรงเรียน	4. สื่อมัลติมีเดีย เทคโนโลยี ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย ตนเอง เรียนรู้ในชั้นเรียน	4. จิตสำนึกที่เกิดจากการ ศึกษาตนเองเป็น Story Line	4. สื่อมัลติมีเดีย, เทคโนโลยี ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย ตนเอง
5. จัดศูนย์บริการสื่อการ เรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ (E- Learning Center)	5. แหล่งเรียนรู้ทางสังคม ชุมชนบริเวณท้องถิ่นจังหวัด ใกล้เคียง	5. สื่อมัลติมีเดีย เทคโนโลยี ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย ตนเอง	5. แหล่งเรียนรู้ทางสังคม การ ศึกษาดูงาน การจัด สังคมนิทรรศ และประกวด ผลงานสื่อ
	6. จัดศูนย์บริการสื่อการ เรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ (E- Learning Center)	6. แหล่งเรียนรู้ทางสังคม การ ศึกษาดูงาน การจัด สังคมนิทรรศ	6. จัดศูนย์บริการสื่อการ เรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ (E- Learning Center)
		7. จัดศูนย์บริการสื่อการ เรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ (E- Learning Center)	7. จากการศึกษาผล กิจกรรมของโครงการ/โครง งานของนักเรียน เผยแพร่ การเรียนรู้

การวัดประเมินผล

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
1. วัดและประเมินผลจาก ภาคปฏิบัติ - สภาพจริง การปฏิบัติจริง - การใช้ในชีวิตประจำวัน	1. วัดและประเมินผลจาก ภาคปฏิบัติ - สภาพจริง การปฏิบัติจริง - การใช้ในชีวิตประจำวัน	1. วัดและประเมินผลจาก สภาพจริง การปฏิบัติจริง การใช้ในชีวิตประจำวัน มากกว่าประเมินผลจาก แบบทดสอบ	1. วัดและประเมินผลจาก สภาพจริง การปฏิบัติจริง การใช้ในชีวิตประจำวัน มากกว่าประเมินผลจาก แบบทดสอบ
2. วัด 3 มิติ - ประเมินจากสภาพจริง โดยการสังเกต - ประเมินคุณลักษณะอัน พึงประสงค์โดยวิเคราะห์ พฤติกรรม - Case Study (การศึกษา รายกรณี)	2. วัด 3 มิติ - ประเมินจากสภาพจริงโดย การสังเกต - ประเมินคุณลักษณะอัน พึงประสงค์โดยวิเคราะห์ พฤติกรรม - Case Study (การศึกษา รายกรณี)	2. วัด 3 มิติ โดย - ประเมินจากสภาพจริงโดย การสังเกต - ประเมินคุณลักษณะอัน พึงประสงค์โดยวิเคราะห์ พฤติกรรม - Case Study (การศึกษา รายกรณี)	2. วัด 3 มิติ โดย - ประเมินจากสภาพจริง โดยการสังเกต - ประเมินคุณลักษณะอัน พึงประสงค์โดยวิเคราะห์ พฤติกรรม - Case Study (การศึกษา รายกรณี)
3. วัดและประเมินผลจาก การแนะแนว การติดตามผู้ เรียน และการรายงานผล ในแผนการจัดการเรียนรู้	3. วัดและประเมินผลจาก การแนะแนว การติดตามผู้ เรียน และการรายงานผล ในแผนการจัดการเรียนรู้	3. วัดผลจากการเรียนรู้ ภาค ปฏิบัติ การมีส่วนร่วม โดยการวัดและประเมิน ก่อน-หลัง ดำเนินการ นำ ผลปรับปรุงในระบบ PDCA อย่างต่อเนื่อง	3. วัดผลจากการเรียนรู้ ภาค ปฏิบัติ การมีส่วนร่วม โดยการวัดและประเมิน ก่อน-หลัง ดำเนินการ นำ ผลปรับปรุงในระบบ PDCA อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 วิธีวิทยาการวิจัยอนาคต

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) มาใช้ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวโน้มหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) ซึ่งเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR มีขั้นตอนจำนวนหลายรอบติดต่อกัน อาจทำให้ผู้ให้ข้อมูลบางคนไม่มีเวลาพอ ขาดความต่อเนื่องที่จะตอบแบบสอบถามในรอบต่อไป หากผู้วิจัยกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญไว้ไม่มากพอ การนำเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR มาใช้ในการศึกษาแนวโน้มหรือสภาพการณ์ในอนาคต จึงควรคำนึงถึงการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่ยินดีให้ความร่วมมือตลอดทั้งกระบวนการ

การประยุกต์วิธีการทางสถิติในการจำแนกจัดกลุ่มแนวโน้มสภาพการณ์สืบเนื่องได้นำเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มาใช้ในการวิเคราะห์แนวโน้มสภาพการณ์ที่มีผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติ จำนวน 5 ด้าน (201 สภาพการณ์) ซึ่งการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเพียงอย่างเดียว อาจมีข้อจำกัดเรื่องความเชื่อมั่นของแนวโน้มสภาพการณ์ที่กลุ่มจัดได้เนื่องจากมีความเป็นอัตวิสัย (Subjective) ค่อนข้างสูง เพื่อลดความคลาดเคลื่อนในการจัดกลุ่มแนวโน้มสภาพการณ์ที่ต้องการนำไปใช้สร้างวงล้ออนาคต น่าจะมีการทดลองนำวิธีทางสถิติ เช่น การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) การวิเคราะห์จัดกลุ่ม (Cluster Analysis) เข้ามาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้การจำแนกจัดเป็นกลุ่มแนวโน้มสภาพการณ์สืบเนื่องมีความชัดเจนมากขึ้น

ตอนที่ 2 การประยุกต์ภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) ไปสู่การปฏิบัติ

1. การบริหารจัดการหลักสูตรพลเมืองศึกษาของหน่วยงานในระดับนโยบาย ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สภาพัฒนาการเมือง และฝ่ายงานสร้างสำนักพลเมืองสถาบันพระปกเกล้า ฯลฯ ได้นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนกำหนดเป็นนโยบายสร้างความเป็นพลเมืองในระดับชาติในด้านต่างๆ ที่มีความชัดเจนต่อเนื่อง และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และบรรจุมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เตรียมการสู่หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล จึงควรมีการสร้างภาพอนาคตพลเมืองศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาให้มีประสิทธิภาพเหมาะสม

ตอนที่ 3 ข้อค้นพบจากการวิจัย

1. ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มสภาพการณ์สืบเนื่อง จำนวน 5 ด้าน ตามกรอบแนวคิดผลการสร้างวงล้ออนาคต พบว่าสภาพการณ์พลเมืองที่ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมีผลต่อคุณลักษณะของพลเมืองที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้พลเมืองศึกษา มีการเชื่อมโยงกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน 2)

หลักสูตรพลเมืองศึกษามีการบูรณาการสาระและกระบวนการพัฒนาสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองเข้าไปทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) องค์กรของรัฐ ภาคเอกชน และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษามากขึ้น 4) ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีสำนึกในเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคนของตนเอง มีเสรีภาพ มีสำนึกสาธารณะเป็นพลเมืองที่รวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำเพื่อส่วนรวม

2. การวัดและประเมินผล ภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษา มุ่งเน้นการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2551, หน้า 28) โดยมุ่งเน้นที่การวัดผลพฤติกรรมลงมือปฏิบัติ (Performance) เพื่อให้ผู้เรียนทำมีสำนึกความเป็นพลเมืองตามจุดมุ่งหมายหลักสูตรและเป้าหมายของพลเมืองศึกษาที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนอย่างแท้จริง

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบของงานวิจัยอื่นที่ทำมาก่อนหน้า (Refinement of Study) มีทั้งงานวิจัยเพื่อศึกษาอนาคตภาพหลักสูตร เช่น ดวงนภา มกรานุกัษ (2554) ได้ศึกษาอนาคตภาพอาชีวศึกษาในทศวรรษหน้า, ชาตรี ศรีไพพรรณ และคณะ (2554) ได้ศึกษาอนาคตภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้กระบวนทัศน์ และยุทธศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลงจากรากฐาน, ชมพูนุช ร่วมชาติ (2550) ได้ศึกษาอนาคตภาพหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า, ซึ่งงานวิจัยหลักสูตรที่กล่าวมามุ่งเน้นการวิจัยภาพอนาคตหลักสูตร โดยใช้เทคนิคเดลฟายหรือเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR มีเพียงการวิจัยอนาคตภาพการจัดการศึกษาเท่านั้นที่มีการใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตหลายแบบผสมผสานกัน ได้แก่ เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR เทคนิควงล้ออนาคต และผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มสภาพการณ์สืบเนื่อง

สำหรับงานวิจัย เรื่อง อนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 – 2565) มีข้อค้นพบที่มีความแตกต่างจากงานวิจัยอื่นที่กล่าวมาแล้วดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยนี้ศึกษาอนาคตภาพ หลักสูตรที่ครอบคลุมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับชั้น คือ ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. งานวิจัยนี้มีการศึกษาถึง 1) แนวโน้มสภาพการณ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรพลเมืองศึกษาในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีนโยบายการศึกษาของรัฐ นโยบายด้านการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง 2) การบริหารจัดการหลักสูตรพลเมืองศึกษา 3) ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มสภาพการณ์สืบเนื่องของแนวโน้มหลักสูตรพลเมืองศึกษา

3. ภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาของงานวิจัยนี้ เขียนขึ้นตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ และบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านพลเมืองศึกษาจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตหลายแบบผสมผสานกัน ได้แก่ เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR เทคนิคการสร้างวงล้ออนาคต และผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มสภาพการณ์สืบเนื่อง ซึ่งแตกต่างจากภาพอนาคตหลักสูตรของผลงานวิจัยที่ผ่านมา จะเขียนขึ้นตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพียงกลุ่มเดียว โดยใช้เทคนิคการวิจัยเดลฟายหรือเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานระดับนโยบายและหน่วยงานระดับปฏิบัติ โดยสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนาหลักสูตรและบริหารหลักสูตรพลเมืองศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารจัดการหลักสูตรพลเมืองศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์จริงของชุมชน และสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาสังคมของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองให้ชัดเจนและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยอนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษาในระดับการศึกษาอื่น ๆ เช่น ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ได้ภาพรวมหลักสูตรพลเมืองศึกษาสำหรับเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในทุกระดับ

ควรมีการนำวิธีการทางสถิติ เช่น การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) การวิเคราะห์จัดกลุ่ม (Cluster Analysis) เข้ามาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้การจัดจำแนกกลุ่มแนวโน้มสภาพการณ์สืบเนื่องมีความเชื่อมั่นมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิทีซี คอมมิวนิเคชั่น.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). เอกสารรายงานการประชุม การพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างพลเมืองโลกในอนาคต. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษา. (2553). ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไทย. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2553, จาก <http://www.manager.co.th>.
- คณะกรรมการการศึกษา. (2550). แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง. ม.ป.ท. ถ่ายเอกสาร.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2551). การวิจัยอนาคต. วารสารสมาคมการวิจัย. 13(2), 9 – 13.
- ชมพูนุท ร่วมชาติ. (2553). อนาคตภาพหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (2550–2559). ปรินญา นิพนธ์ กศ.ด. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชินภัทร ภูมิรัตน. (2553). รายงานการประชุม เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อการสร้างพลโลกในอนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปกรณ ประจัญบาน. (2552). การพัฒนาตัวชี้วัดคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้. สาลี ทองธวิ. (2553). กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. 12(1): 147-153.

-
- Angell, V. Ann. (1991). Democratic Climates in Elementary Classrooms. A review of theory and research, *Theory and research in social education*. 22(Summer 1991): 241-266.
- Wallace, Joan Tessmer. (2002). The impact of technology on the curriculum form 1986 to 2000: A Delphi study of recognized authorities in the field of curriculum and instruction. Retrieved December 07, 2002, from [http://thailis.uni...net.th/DAO2 detail.nsp](http://thailis.uni...net.th/DAO2_detail.nsp).